Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

12 päivänä toukokuuta 2021 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Tuomioistuimen toimivalta ja tuomioiden täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeuden alalla – Asetus (EU) N:o 1215/2012 – 7 artiklan 2 alakohta – Toimivalta sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa – Paikkakunta, missä vahinko ilmeni – Vahinko, joka on yksinomaan puhdasta varallisuusvahinkoa

Asiassa C-709/19,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaiden ylin tuomioistuin) on esittänyt 20.9.2019 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 25.9.2019, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Vereniging van Effectenbezitters

vastaan

BP plc,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan (esittelevä tuomari) ja N. Jääskinen,

julkisasiamies: M. Campos Sánchez-Bordona,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Vereniging van Effectenbezitters, edustajanaan J. van der Beek, advocaat,

– BP plc, edustajinaan W. H. van Hemel, A. F. J. A. Leijten, O. J. W. Schotel ja J. S. Kortmann, advocaten,

– Euroopan komissio, asiamiehinään G. Wils, R. Troosters ja M. Heller,

kuultuaan julkisasiamiehen 17.12.2020 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 1) 7 artiklan 2 alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Vereniging van Effectenbezitters (arvopapereiden haltijoiden yhdistys, Alankomaat; jäljempänä VEB), jonka kotipaikka on Haag (Alankomaat), ja BP plc, joka on maailmanlaajuisesti toimiva yhtiö, jonka sääntömääräinen kotipaikka on Lontoo (Yhdistynyt kuningaskunta), ja joka koskee viimeksi mainitun yhtiön vastuuta vahingosta, joka on aiheutunut henkilöille, jotka ovat ostaneet, pitäneet hallussaan tai myyneet BP:n kantaosakkeita erityisesti Alankomaissa olevan sijoitustilin välityksellä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Asetuksen N:o 1215/2012 johdanto-osan 15 ja 16 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(15) Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden olisi oltava hyvä, ja niiden olisi perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella. Vastaajan kotipaikan tuomioistuimen olisi aina oltava toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riita-asian kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. Oikeushenkilöiden kotipaikka olisi määriteltävä itsenäisesti yhteisten sääntöjen avoimuuden lisäämiseksi ja toimivaltaristiriitojen välttämiseksi.

(16) Moitteettoman lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen liittymän vuoksi olisi oltava vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvän toimivaltaperusteen lisäksi. Läheisellä liittymällä olisi taattava oikeusvarmuus ja vältettävä mahdollisuus siitä, että vastaaja haastetaan sellaisen jäsenvaltion tuomioistuimeen, johon hän ei kohtuudella ole voinut odottaa joutuvansa. Tämä on tärkeää erityisesti silloin, kun riita-asia koskee sopimukseen perustumattomia velvoitteita, jotka johtuvat yksityisyyden tai henkilöön liittyvien oikeuksien loukkauksesta, esimerkiksi kunnianloukkauksesta.”

4 Asetuksen N:o 1215/2012 II luku, jonka otsikko on ”Toimivalta”, sisältää muun muassa 1 jakson, jonka otsikko on ”Yleiset säännökset”, ja 2 jakson, jonka otsikko on ”Erityinen toimivalta”. Kyseisen asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa, joka kuuluu kyseiseen 1 jaksoon, säädetään seuraavaa:

”Kanne sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimessa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

5 Asetuksen N:o 1215/2012 7 artikla, joka kuuluu kyseiseen 2 jaksoon, kuuluu seuraavasti:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa

– –

2) sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua;

– –”

Alankomaiden oikeus

6 1.7.1994 voimaan tulleen siviililain (Burgerlijk Wetboek) 3 osan 305a §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Täysin oikeustoimikelpoinen laitos tai yhdistys voi nostaa kanteen tuomioistuimessa puolustaakseen muiden henkilöiden samankaltaisia etuja siltä osin kuin se puolustaa näitä etuja sääntöjensä mukaisesti.

– –

3. Tämän pykälän 1 momentissa tarkoitetun kanteen kohteena ei voi olla – – rahamääräinen vahingonkorvaus.

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

7 VEB on yhdistys, jolla on Alankomaiden oikeuden mukaan täysi oikeustoimikelpoisuus ja jonka sääntömääräinen tarkoitus on arvopapereiden haltijoiden etujen puolustaminen. Se voi muun muassa nostaa siviililain 3 osan 305a §:ssä tarkoitettuja ryhmäkanteita.

8 BP on öljy- ja kaasuyhtiö, joka toimii maailmanlaajuisesti. Sen kantaosakkeet on noteerattu Lontoon ja Frankfurtin (Saksa) pörsseissä. Kantaosakkeista johdetut yhdysvaltalaiset talletusosakkeet (American Depositary Shares) on noteerattu New Yorkin (Yhdysvallat) pörssissä.

9 20.4.2010 BP:n vuokraamalla Meksikonlahdella sijaitsevalla Deepwater Horizon -öljynporauslautalla tapahtui räjähdys, joka aiheutti kuolonuhreja ja loukkaantumisia. Se aiheutti myös ympäristövahinkoja.

10 Vuonna 2015 VEB nosti BP:tä vastaan rechtbank Amsterdamissa (Amsterdamin alioikeus, Alankomaat) siviililain 3 osan 305a §:n nojalla ryhmäkanteen kaikkien henkilöiden nimissä, jotka olivat ajanjaksolla 16.1.2007–25.6.2010 ostaneet, pitäneet hallussaan tai myyneet BP:n kantaosakkeita Alankomaissa olevan sijoitustilin tai Alankomaihin sijoittautuneen pankin ja/tai sijoituspalveluyrityksen sijoitustilin välityksellä (jäljempänä BP:n osakkeenomistajat).

11 Kyseisessä menettelyssä VEB vaati rechtbank Amsterdamia toteamaan, että

– Alankomaiden tuomioistuimella on kansainvälinen toimivalta käsitellä BP:n osakkeenomistajien esittämät vahingonkorvausvaatimukset

– rechtbank Amsterdam on alueellisesti toimivaltainen tutkimaan kyseiset korvausvaatimukset

– vahingonkorvausvaatimuksiin sovelletaan Alankomaiden oikeutta

– BP antoi virheellisiä, puutteellisia ja harhaanjohtavia ilmoituksia ensiksi turvallisuus- ja kunnossapito-ohjelmistaan ennen 20.4.2010 tapahtunutta öljykatastrofia ja/tai toiseksi kyseisen öljykatastrofin laajuudesta ja/tai kolmanneksi BP:n roolista ja vastuusta kyseisessä öljykatastrofissa

– BP toimi BP:n osakkeenomistajia kohtaan lainvastaisesti

– jos BP ei olisi toiminut lainvastaisesti, BP:n osakkeenomistajat olisivat ostaneet tai myyneet BP:n osakkeita edullisempaan markkinahintaan tai eivät olisi tehneet osakekauppoja lainkaan

– yhtäältä BP:n lainvastaisen toiminnan ja siitä aiheutuneiden osto- ja myyntiehtojen sekä toisaalta BP:n osakkeenomistajille ajanjaksolla 16.1.2007–25.6.2010 aiheutuneen kurssitappion välillä on yhteys.

12 BP kyseenalaisti Alankomaiden tuomioistuimen toimivallan ja väitti, että se ei voinut perustaa kansainvälistä toimivaltaansa asetukseen N:o 1215/2012.

13 Rechtbank Amsterdam totesi, ettei se ole toimivaltainen käsittelemään VEB:n vaatimuksia. Gerechtshof Amsterdam (Amsterdamin ylioikeus, Alankomaat) vahvisti muutoksenhaussa kyseisen toimivallan puuttumista koskevan päätöksen. Viimeksi mainittu tuomioistuin katsoi, että käsiteltävänä olevassa asiassa oli kyse puhtaasta varallisuusvahingosta, jonka sijoittajat väittivät kärsineensä Alankomaissa sellaisten tapahtumien – eli BP:n toimien ja/tai laiminlyöntien – seurauksena, jotka eivät olleet tapahtuneet Alankomaissa. Se, että vahinko on ilmennyt Alankomaissa olevalla sijoitustilillä, ei ole yksistään riittävä liittymäkohta, jonka perusteella Alankomaiden tuomioistuin olisi toimivaltainen asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdan perusteella, vaan kyseinen toimivaltaisuus edellyttää muita erityisiä olosuhteita. Se, että BP:n kohderyhmä on sijoittajien kansainvälinen yhteisö, johon kuuluu hollantilaisia sijoittajia, ja se seikka, että VEB edustaa lukuisien sijoittajien, joista valtaosalla on kotipaikka Alankomaissa, etuja, eivät ole tällaisia erityisiä olosuhteita.

14 VEB teki tästä tuomiosta kassaatiovalituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen Hoge Raad der Nederlandeniin (Alankomaiden ylin tuomioistuin).

15 Kyseisessä valituksessa VEB väitti muun muassa, että kyseessä olevan asian olosuhteet ovat verrattavissa niiden pääasioiden olosuhteisiin, joiden perusteella annettiin 28.1.2015 tuomio Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37) ja 12.9.2018 tuomio Löber (C-304/17, EU:C:2018:701), joissa unionin tuomioistuin katsoi, että kantajan kotipaikan tuomioistuimen toimivalta oli perusteltua siltä osin kuin kausaaliyhteydessä oleva tapahtuma todellakin sattui tai vahinko ilmeni kantajan kotipaikassa. VEB väitti, että todistusten arvonalentuminen ei johtunut rahoitusmarkkinoiden vaihteluista vaan siitä, että BP oli antanut virheellisiä, puutteellisia ja harhaanjohtavia tietoja öljyvuodosta, eikä BP ollut näin ollen noudattanut lakisääteistä tiedonantovelvollisuuttaan. Tämän seurauksena osakkeenomistajat tekivät sijoituspäätöksiä, joita he eivät olisi tehneet, jos tosiseikat olisi esitetty paikkansapitävinä ja täydellisinä. Kun täsmälliset tiedot tulivat tietoon,

heidän omistamiensa osakkeiden arvo laski aiheuttaen heille tästä seikasta johtuvan vahingon. VEB:n mukaan on niin, että kun otetaan huomioon se, että osakkeita tai vähintäänkin osakkeidenomistajien kyseisiin osakkeisiin liittyviä saatavia hallinnoitiin (hyvitettiin ja veloitettiin) ja pidettiin Alankomaissa olevalla sijoitustilillä tai Alankomaihin sijoittautuneessa pankissa ja/tai sijoituspalveluyrityksessä olevalla sijoitustilillä, BP:n lainvastaisesta teosta seuranneesta osakkeiden arvon alenemisesta muodostunut vahinko ilmeni suoraan Alankomaissa kyseisellä sijoitustilillä. Tämän vuoksi VEB katsoo, että Alankomaiden tuomioistuimet ovat toimivaltaisia käsittelemään sen vaatimukset. Alankomaiden tuomioistuinten toimivalta ei edellytä sen mukaan erityisiä tai muita olosuhteita.

16 BP puolustautui esittämällä muun muassa, että 28.1.2015 annetusta tuomiossa Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37) yksinomaan se seikka, että vahinko ilmenee suoraan Itävallassa sijaitsevalla pankkitilillä, ei riittänyt Itävallan tuomioistuinten toimivallan tunnustamiseksi. Se esitti, että kyseisessä tuomiossa annettu ratkaisu perustui olosuhteille, joiden perusteella voitiin, kun niitä tarkasteltiin yhdessä, tunnustaa kantajan kotipaikan tuomioistuinten toimivalta. Sen mukaan puhdasta varallisuusvahinkoa, joka ilmenee suoraan kantajan pankkitilillä, ei voida yksin pitää asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdan mukaisena merkityksellisenä liittymänä, vaikkei olisi vaaraa siitä, että vahinkoa kärsinyt osapuoli muuttaisi jälkikäteen vahingon ilmenemispaikkaa päättämällä avata pankkitilin valitsemassaan valtiossa. Ilman muita olosuhteita sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa pankkitili sijaitsee, ei siis ole toimivaltainen. BP:n mukaan sen argumentit ovat sovellettavissa riippumatta siitä, onko kyseessä yksittäistapausta koskeva vai ryhmäkanteeseen perustuva menettely.

17 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan 28.1.2015 annetussa tuomiossa Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37) ja 12.9.2018 annetussa tuomiossa Löber (C-304/17, EU:C:2018:701) kyseessä olleet tosiseikat ja kyseisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan asian olosuhteet ovat samankaltaiset siltä osin, että kyseisissä kolmessa asiassa sijoittajat ovat kärsineet puhdasta varallisuusvahinkoa, joka on ilmennyt suoraan pankkitilillä tai sijoitustilillä; kyseinen vahinko aiheutui kyseisellä pankkitilillä tai sijoitustilillä omaisuuseränä olleen arvonpaperin arvon alentumisesta.

18 Sitä vastoin kyseiset tosiseikat ovat erilaisia siltä osin, että pääasiassa kyseessä oleva varallisuusvahinko aiheutui siitä, että BP antoi virheellisiä, puutteellisia ja harhaanjohtavia tietoja lehdistötiedotteissa, internetsivullaan julkaistuissa raporteissa, tilinpäätöksissä ja vuosikertomuksissa sekä johtajien antamissa julkisissa lausunnoissa, eikä kahden aikaisemman tapauksen tapaan siitä, että tällaista tietoa annettiin määrätyn jäsenvaltion alueella. On myös niin, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin arvioi pääasiassa, ettei BP kohdistanut kyseisiä tietoja niitä antaessaan erikseen tai erityisesti hollantilaisille sijoittajille. Tosiseikoista, sellaisina kuin Gerechtshof Amsterdam on ne esittänyt, käy ilmi, että pääasiassa ei ole kyse rahoitustuotteiden myynnistä ja ostamisesta Alankomaiden jälkimarkkinoilla vaan Lontoon ja Frankfurtin pörssissä noteerattujen BP:n kantaosakkeiden ostamisesta Alankomaissa olevan sijoitustilin tai Alankomaihin sijoittautuneen pankin ja/tai sijoituspalveluyrityksen sijoitustilin välityksellä.

19 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan 28.1.2015 annettu tuomio Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37) ja 12.9.2018 annettu tuomio Löber (C-304/17, EU:C:2018:701) eroavat myös merkittävällä tavalla nyt käsiteltävänä olevasta asiasta siinä, että nyt on kyse ryhmäkanteesta, joka voi aiheuttaa lisäongelmia vahingon ilmenemispaikan paikantamisessa. Koska tällaisen kanteen tarkoituksena on suojella samankaltaisia etuja, vahinkoa kärsineiden

osapuolten yksilölliset olosuhteet jätetään huomiotta. Koska yksittäisten liiketoimien erityispiirteitä ei käsitellä ryhmäkanteessa, kysymys on siitä, onko muiden erityisten olosuhteiden olemassaolo tarvittaessa todettava, ja jos vastaus on myöntävä, kuinka se tehdään.

20 Kyseinen tuomioistuin esittää, että jos oletetaan, että asiaa käsittelevä Alankomaiden tuomioistuin on ryhmäkanteen osalta siviililain 3 osan 305a §:n nojalla toimivaltainen käsittelemään VEB:n vaatimukset ja se toteaa, että BP on toiminut lainvastaisesti osakkeenomistajiaan kohtaan, viimeksi mainitut voisivat tältä pohjalta aloittaa kukin erikseen uuden menettelyn, jossa pyritään saamaan rahamääräinen korvaus. Tässä tapauksessa on selvitettävä, voidaanko tällaisia kanteita nostaa siinä tuomioistuimessa, joka on toimivaltainen ratkaisemaan ryhmäkanteen. Kyseinen kysymys voi herätä, jos BP:n osakkeenhaltijan kotipaikka ei ole tai kyseisen osakkeenhaltijan pankkitili ja/tai sijoitustili ei sijaitse Alankomaissa sen tuomioistuimen tuomiopiirissä, jossa kanne on nostettu. Lisäksi herää kysymys siitä, mikä tekijä tai mitkä tekijät määrittävät valtion sisäisen alueellisen toimivallan.

21 Tässä tilanteessa Hoge Raad der Nederlanden on päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) a) Onko asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohtaa tulkittava siten, että Alankomaissa tai Alankomaihin sijoittautuneessa pankissa ja/tai sijoituspalveluyrityksessä olevalla sijoitustilillä suoraan ilmenevä puhdas varallisuusvahinko, joka on seurausta sijoituspäätöksistä, jotka on tehty kansainvälisen, julkisesti noteeratun yhtiön yleisesti maailmanlaajuisesti levittämien mutta virheellisten, puutteellisten ja harhaanjohtavien tietojen perusteella, on vahingon ilmenemispaikan (Erfolgsort) nojalla riittävä liittymäperuste Alankomaiden tuomioistuinten kansainväliselle toimivallalle?

b) Jos näin ei ole, edellyttääkö Alankomaiden tuomioistuinten toimivaltaisuus muita erityisiä olosuhteita ja mitä ne ovat? Riittävätkö sellaiset muut olosuhteet kuin se, että BP kohdistaa toimintansa kansainväliselle sijoittajakunnalle alankomaalaiset sijoittajat mukaan lukien, että VEB valvoo lukuisien sijoittajien, joista useimpien kotipaikka on Alankomaissa, etuja, että BP:n Yhdysvalloissa osakkeenomistajien kanssa tekemää sopimusta ei ole tarjottu sijoittajille, joiden etuja VEB valvoo, ja ettei Euroopassa ole käyty muita vastaavia menettelyjä, ja lopuksi se, että osa niistä osakkeenomistajista, joiden puolesta VEB toimii, on kuluttajia, joille annetaan asetuksessa N:o 1215/2012 erityinen oikeussuoja, antamaan Alankomaiden tuomioistuimelle toimivallan?

2) Onko ensimmäiseen kysymykseen vastattava toisin, jos kyseessä olevan kanteen on nostanut siviililain 3 osan 305a §:n nojalla yhdistys, jonka tarkoituksena on itsenäisen oikeuden nojalla ajaa ensimmäisessä kysymyksessä tarkoitettua vahinkoa kärsineiden sijoittajien yhteisiä etuja, mistä seuraa muun muassa, että edellä tarkoitettujen sijoittajien kotipaikkoja ei ole vahvistettu, kuten ei myöskään yksittäisten ostotapahtumien tai sijoittajalla jo olevien osakkeiden myymättä jättämistä koskevien yksittäisten päätösten erityisiä olosuhteita?

3) Jos Alankomaiden tuomioistuimilla on asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdan perusteella toimivalta käsitellä siviililain 3 osan 305a §:n nojalla nostettu kanne, onko kyseisillä tuomioistuimilla asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdan perusteella myös kansainvälinen ja sisäinen alueellinen toimivalta käsitellä kaikki ensimmäisessä kysymyksessä tarkoitettua vahinkoa kärsineiden sijoittajien sen jälkeen nostamat yksittäistapausta koskevat vahingonkorvauskanteet?

4) Jos edellä kolmannessa kysymyksessä tarkoitetuilla Alankomaiden tuomioistuimilla on kansainvälinen toimivalta mutta ei sisäistä alueellista toimivaltaa käsitellä kaikki ensimmäisessä kysymyksessä tarkoitettua vahinkoa kärsineiden sijoittajien nostamat vahingonkorvauskanteet, käytetäänkö sisäisen alueellisen toimivallan määrittämisessä silloin perusteena vahinkoa kärsineen sijoittajan kotipaikkaa, sen pankin sijoittautumispaikkaa, jossa sijoittajan henkilökohtainen pankkitili on, sen pankin sijoittautumispaikkaa, jossa sijoitustili on, vai jotakin muuta liittymää?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ja toisella ennakkoratkaisukysymyksellään, joita on syytä tarkastella yhdessä, pääasiallisesti sitä, onko asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohtaa tulkittava siten, että sellaisen puhtaan varallisuusvahingon, joka on seurausta julkisesti noteeratulta kansainväliseltä yhtiöltä lähtöisin olevien maailmanlaajuisesti helposti saatavilla olevien mutta virheellisten, puutteellisten tai harhaanjohtavien tietojen perusteella tehdyistä sijoituspäätöksistä, ilmeneminen suoraan sijoitustilillä mahdollistaa tietyissä olosuhteissa sen, että vahingon ilmenemisen perusteella kansainvälisesti toimivaltaiseksi voidaan katsoa sen jäsenvaltion tuomioistuin, johon on sijoittautunut pankki tai sijoitusyhtiö, jossa kyseinen tili on, jos mainittu yhtiö ei ole kyseisen jäsenvaltion lakisääteisen tiedonantovelvollisuuden alainen.

23 Aluksi on huomautettava, että siltä osin kuin asetuksen N:o 1215/2012 johdanto-osan 34 perustelukappaleen mukaan kyseisellä asetuksella kumotaan ja korvataan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1), jolla puolestaan korvattiin tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehty yleissopimus (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna peräkkäisillä yleissopimuksilla uusien jäsenvaltioiden liittymisestä tähän yleissopimukseen, unionin tuomioistuimen tekemä tulkinta näiden viimeksi mainittujen oikeudellisten välineiden säännöksistä ja määräyksistä koskee myös asetusta N:o 1215/2012, mikäli näiden säännösten ja määräysten voidaan katsoa ”vastaavan toisiaan”. Tilanne on näin yhtäältä kyseisen yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna, 5 artiklan 3 kohdan ja asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan osalta ja toisaalta asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdan osalta (tuomio 9.7.2020, Verein für Konsumenteninformation, C-343/19, EU:C:2020:534, 22 kohta).

24 On myös muistettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdassa säädettyä erityistä toimivaltaa koskevaa sääntöä on tulkittava itsenäisesti ja suppeasti (ks. vastaavasti tuomio 12.9.2018, Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, 17 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

25 Asetuksen N:o 1215/2012 4 artiklassa säädetty toimivalta eli sen jäsenvaltion tuomioistuinten toimivalta, jonka alueella vastaajalla on kotipaikka, muodostaa nimittäin yleisen säännön. Asetuksessa säädetään vain poikkeuksena tästä yleisestä säännöstä erityisestä tai yksinomaisesta toimivallasta niissä tyhjentävästi luetelluissa tapauksissa, joissa vastaaja tapauksen mukaan voidaan haastaa tai hänet on haastettava toisen jäsenvaltion tuomioistuimeen (ks. vastaavasti tuomio 12.9.2018, Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, 18 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

26 Kuten unionin tuomioistuin on kuitenkin toistuvasti todennut, asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettu käsite ”paikkakunta, missä vahinko sattui” tarkoittaa samalla sekä vahingon ilmenemispaikkaa että siihen kausaaliyhteydessä olevan tapahtuman paikkaa, joten vastaajaa vastaan voidaan kantajan valinnan mukaan nostaa kanne näistä jommankumman paikkakunnan tuomioistuimessa (tuomio 9.7.2020, Verein für Konsumenteninformation, C-343/19, EU:C:2020:534, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

27 Kyseistä asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdassa olevaa käsitettä ”paikkakunta, missä vahingon aiheuttanut teko sattui” ei kuitenkaan voida tulkita laajentavasti niin, että siihen sisältyisivät kaikki paikkakunnat, joissa voi ilmetä sellaisen seikan aiheuttamia vahingollisia seurauksia, joka on jo aiheuttanut toisella paikkakunnalla tosiasiassa ilmenneen vahingon (tuomio 12.9.2018, Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

28 Unionin tuomioistuin on täsmentänyt myös, että mainitulla käsitteellä ei tarkoiteta kantajan kotipaikkaa, missä on hänen omaisuutensa keskuspaikka, vain siitä syystä, että hän on kärsinyt siellä taloudellisen vahingon seurauksena omaisuuserien menettämisestä toisessa sopimusvaltiossa (tuomio 10.6.2004, Kronhofer, C-168/02, EU:C:2004:364, 21 kohta ja tuomio 16.6.2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, 35 kohta).

29 Pelkästään se, että kantajalle on aiheutunut taloudellisia seurauksia, ei näin ollen oikeuta sitä, että toimivalta annettaisiin kantajan kotipaikan tuomioistuimille; tällainen toimivallan antaminen on kuitenkin perusteltua siltä osin kuin kausaaliyhteydessä oleva tapahtuma todellakin sattuu tai vahinko ilmenee kantajan kotipaikassa (ks. vastaavasti tuomio 12.9.2018, Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, 24 ja 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

30 Nyt käsiteltävässä asiassa pääasian oikeusriita koskee sen paikkakunnan määrittämistä, missä vahinko ilmeni.

31 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että vahingon ilmenemispaikka on se, jossa väitetty vahinko konkreettisesti ilmenee (tuomio 12.9.2018, Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Tältä osin unionin tuomioistuin on jo huomauttanut, ettei ole poissuljettua, että kantajan kotipaikan tuomioistuimet olisivat toimivaltaisia käsittelemään vahingon ilmenemisen perusteella kanteen, jossa vedotaan siihen, että todistuksen liikkeeseenlaskija on vastuussa siihen liittyvän esitteen perusteella ja myös muiden kyseiselle liikkeeseenlaskijalle kuuluvien tiedottamisvelvoitteiden rikkomisen perusteella, muun muassa silloin, kun väitetty vahinko toteutuu välittömästi kyseisellä kantajalla näiden tuomioistuinten tuomiopiiriin sijoittautuneessa pankissa olevalla pankkitilillä (tuomio 12.9.2018, Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Näin yksilöity vahingon ilmenemispaikka vastaa asetuksen N:o 1215/2012 tavoitetta vahvistaa unioniin sijoittautuneiden henkilöiden oikeussuojaa, koska sillä mahdollistetaan samalla kertaa sekä se, että kantaja voi vaivattomasti yksilöidä tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi hän voi asiansa saattaa, että se, että vastaaja kykenee kohtuullisesti ennakoimaan, missä tuomioistuimessa häntä vastaan voidaan nostaa kanne, koska todistuksen liikkeeseenlaskijan, joka ei noudata esitteeseen liittyviä, lakiin perustuvia velvollisuuksiaan ja joka päättää antaa kyseiseen todistukseen liittyvän esitteen tiedoksi muissa jäsenvaltioissa, pitää varautua siihen,

että riittämättömiä tietoja saaneet toimijat, joiden kotipaikka on näissä jäsenvaltioissa, sijoittavat kyseiseen todistukseen ja kärsivät vahinkoa (ks. vastaavasti tuomio 28.1.2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, 56 kohta ja tuomio 12.9.2018, Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, 35 kohta).

34 On todettava, että kyseistä ennustettavuuden tavoitetta ei turvata samalla tapaa, jos kyseisten arvopapereiden liikkeellelaskija ei ole lakisääteisen tiedonantovelvollisuuden alainen siinä jäsenvaltiossa, jossa sijaitsee se sijoitustili, jonka välityksellä toisen valtion pörssissä noteeratut osakkeet on ostettu. On nimittäin niin, kuten julkisasiamies korostaa ratkaisuehdotuksensa 29 kohdassa, että liikkeelle laskeva yhtiö ei voi kotipaikkaan ja osakkeenomistajien tilien sijaintiin liittyvien edellytysten perusteella ennakoida sitä, mitkä ovat kansainvälisesti toimivaltaisia tuomioistuimia, joissa sitä vastaan voidaan nostaa kanne, mikä olisi vastoin asetuksen N:o 1215/2012 johdanto-osan 16 perustelukappaleessa olevaa tavoitetta välttää oikeusvarmuuden takaamiseksi mahdollisuus siitä, että vastaaja haastetaan sellaisen jäsenvaltion tuomioistuimeen, johon se ei kohtuudella ole voinut odottaa joutuvansa.

35 Tästä seuraa, että kun kyseessä on pääasiassa kyseessä olevan kaltainen pörssissä noteerattu yhtiö, vahingon ilmenemispaikan perusteella voidaan todeta toimivaltaisiksi ainoastaan sellaisten jäsenvaltioiden tuomioistuimet, joissa kyseinen yhtiö on täyttänyt osakemarkkinoille listautumista varten lakisääteisen tiedonantovelvollisuuden. On nimittäin niin, että ainoastaan tällaisissa jäsenvaltioissa tällainen yhtiö voi kohtuullisesti ennakoida, että siellä on sijoitusmarkkinat ja että se voi joutua vastuuseen.

36 Lopuksi sen kysymyksen osalta, missä määrin pääasiassa kyseessä olevan kaltainen ryhmäkanne mahdollistaa sen, ettei sijoittajien kotipaikkaan kiinnitetä huomiota, on todettava, että edellä olevista näkökohdista seuraa, ettei se, että kyseessä on ryhmäkanne, ole yksinään ratkaiseva tekijä määritettäessä asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdan mukaista paikkakuntaa, missä vahinko sattui.

37 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen ja toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohtaa on tulkittava siten, että sellaisen puhtaan varallisuusvahingon, joka on seurausta julkisesti noteeratulta kansainväliseltä yhtiöltä lähtöisin olevien maailmanlaajuisesti helposti saatavilla olevien mutta virheellisten, puutteellisten tai harhaanjohtavien tietojen perusteella tehdyistä sijoituspäätöksistä, ilmeneminen suoraan sijoitustilillä ei mahdollista sitä, että vahingon ilmenemisen perusteella kansainvälisesti toimivaltaiseksi katsotaan sen jäsenvaltion tuomioistuin, johon on sijoittautunut pankki tai sijoitusyhtiö, jossa kyseinen tili on, jos mainittu yhtiö ei ole kyseisen jäsenvaltion lakisääteisen tiedonantovelvollisuuden alainen.

Kolmas ja neljäs kysymys

38 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella ja neljännellä ennakkoratkaisukysymyksellään pääasiallisesti sitä, että jos kyseinen tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään pääasiassa nostetun ryhmäkanteen asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdan perusteella, onko se myös toimivaltainen käsittelemään sijoittajien myöhemmin nostamat yksittäistapausta koskevat vahingonkorvauskanteet.

39 On kuitenkin todettava, että ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että pääasiassa ei ole kyse tällaisista yksittäistapauksellisista vahingonkorvauskanteista. Tästä seuraa, että kyseiset kysymykset ovat tässä vaiheessa luonteeltaan hypoteettisia eikä oikeusriidan ratkaisemiseen liittyvää tarvetta ole osoitettu. Näissä olosuhteissa on niin, että koska unionin tuomioistuimen

tehtävänä on myötävaikuttaa lainkäyttöön jäsenvaltioissa eikä antaa neuvoa-antavia lausuntoja yleisistä tai hypoteettisista kysymyksistä, kyseiset kysymykset on jätettävä tutkimatta (ks. analogisesti tuomio 26.11.2020, Sögård Fastigheter, C-787/18, EU:C:2020:964, 76, 80 ja 81 kohta).

Oikeudenkäyntikulut

40 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohtaa tulkittava siten, että sellaisen puhtaan varallisuusvahingon, joka on seurausta julkisesti noteeratulta kansainväliseltä yhtiöltä lähtöisin olevien maailmanlaajuisesti helposti saatavilla olevien mutta virheellisten, puutteellisten ja harhaanjohtavien tietojen perusteella tehdyistä sijoituspäätöksistä, ilmeneminen suoraan sijoitustilillä ei mahdollista sitä, että vahingon ilmenemisen perusteella kansainvälisesti toimivaltaiseksi katsotaan sen jäsenvaltion tuomioistuin, johon on sijoittautunut pankki tai sijoitusyhtiö, jossa kyseinen tili on, jos mainittu yhtiö ei ole kyseisen jäsenvaltion lakisääteisen tiedonantovelvollisuuden alainen.

Allekirjoitukset